

Za zrkadlom slovenskej identity

Diplomová práca

Hybridná forma inštitúcie - Slovenská akadémia vied

Anotácia:

Ostáva ešte problematika kolektívnej identity v rukách spoločnosti a inštitúcií, alebo sa nekontrolovane, ako tržná komodita, stáva obeťou ekonomického oportunistu a rastúceho nacionalizmu? Aký odkaz smerujúci k sebaidentifikácii generuje dnešné Slovensko?

Na jednej strane sa nachádzame v období historicky najvyššej ekonomickej prosperity, na strane druhej však nevytvárame prostredie, ktoré by nám pomáhalo v sebaidentifikácii. Ikonami dnešných miest sa s despotickej sebaistotou stali komerčné objekty. Tie verejné sa s pod zámienkou finančnej "optimalizácie" stávajú homogénnymi kulisami. Ideové a fyzické prostredie vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií trpí v porovnaní s európskym priemerom podfinancovaním. Snahy vymaniť sa z provincializmu 90-tych rokov a redefinovať spoločenské sebavedomie sme odstavili v nových podzemných garážach pod Bratislavským hradom.

Práca je kritickou úvahou nad slovenskou politikou v kontexte vzdelávania a kultúry. Staví k sebe zdanlivo nesúrodú vedu a voľné umenie a ich spojením sasnáží vytvoriť nové prostredie pre kritickú spoločenskú sebareflexiu. Cieľom práce je návrh novej budovy Slovenskej akadémie vied obohatenej o sekundárne funkcie.

Annotation:

Does the question of collective identity still remain in the hands of companies and institutions, or is it rather becoming an uncontrolled marketable commodity and a victim of the economic opportunism and growing nationalism? What self-identifying legacy is Slovakia building today?

On the one hand we live in the era of historically high economic prosperity, on the other hand we are not creating environment which would help us to identify ourselves. The commercial buildings have become the despotic temples of today's cities. The public buildings are turning into stage props in the name of financial "optimization". Ideological and physical environment of educational and cultural institutions suffers from being underfinanced in comparison with the European average. The efforts to put an end to the 1990s' provincialism and to redefine our social self-esteem are suppressed at the expense of the boundless polished office areas.

The thesis is a critical reflection of Slovak politics in the context of education and culture. By putting together seemingly disparate fields of science and fine arts the author aims to create new environment for the critical social self-reflection.

Sprievodná správa

URBANISTICKÉ RIEŠENIE

Projekt nového pavilónu humanitných vied SAV je umiestnený do centra mesta. Dnešná SAV síce vlastní na Patrónke rozsiahly areál a zo strany SAV už vznikli intencie umiestniť všetky humanitné a spoločenské ústavy pod jednu strechu práve sem, ja sa však k tomuto riešeniu neprikláňam. Z pohľadu diverzifikácie mestskej štruktúry je koncentrácia jednej, v tomto prípade významnej vedeckej a vzdelávacej funkcie na jedno miesto krátkozraká. Humanitné a spoločenské vedecké pracoviská totiž nie sú problematické na prevádzku a ich prítomnosť v spojení s novovzniknutým verejným priestorom môže byť pre mestskú štruktúru prínosom. Vo svojom návrhu sa preto uchýľujem k opačnému riešeniu a to umiestneniu stavby do centra mesta. Stavba je umiestnená na voľnú parcelu do prieluky medzi ulice Námestie 1. mája a ulicu Banskobystrická. Spriechodnením parteru pasážou vzniká nová možnosť priechodu mestským blokom. Na severozápadnej strane susedí pozemok s prezidentskou záhradou Graslavkovičovho paláca. Novú os priechodnosti územím preto predlžujem skrze prezidentskú záhradu implementáciou novej komunikácie o šírke parcely. Dochádza tak k prepojeniu s ulicou Štefánikova. Parcela sa nachádza v bloku, ktorý prešiel v posledných rokoch výraznou transformáciou a je značne nejednotný. Jeho súčasťou sú od rodinných domov na severnej strane až po najväčšiu hmotu bloku - hotel Slovan.

V urbanistickom kontexte projekt reflektuje tému prepájania území, otvárania mestského bloku. Návrh sa snaží vytvoriť v okolitej mestskej štruktúre výrazný, ale citlivý zásah.

ARCHITEKTONICKÉ RIEŠENIE

Architektonická podoba budovy reflektuje viaceré východiská. V prvom rade sa snaží vytvoriť priestor, ktorý bude funkčne diverzifikovaný a inkluzívny. Témou práce je otvorenosť a prepojenosť. Tie sú v návrhu uplatnené v rôznych merítkach. Od priechodnosti celou budovou, cez priehľady do pracovísk až po prácu s fasádou. Programom budovy, ktorý je tvorený spojením zdanlivo nesúrodých funkcií - vedeckej inštitúcie a umeleckých ateliérov, sa snažím poprieť klasické konzervatívne chápanie inštitúcií. Na juhovýchodnú stranu, od ulice Námestie 1. mája umiesňujem rozsiahlejšiu hmotu pavilónu humanitných vied SAV, ktorý má väčšie prestorové nároky. Na strane severozápadnej, v náväznosti na spomínanú prezidentskú záhradu, sa nachádza menšia celopresklená hmota zastrešujúca umelecké ateliéry. V strede medzi nimi sa nachádza knižnica SAV a všetky časti sú v úrovni parteru prepojené kritickým múzeom. Návrh zdanlivú obsahovú nesúrodosť nepopiera. Tá je priznaná vo formálnom architektonickom vyjadrení každej časti. Všetky objekty sú však vzájomne prepojené jednotnou obálkou. Otvorenosť a transparentnosť inštitúcie sa v návrhu pretavuje do vizuálnych priehľadov, umožňujúcich prechádzajúcim ľuďom nahliadnuť do bežného pracovného dňa v budove. V kontexte spoločenských vied sa tak na chvíľu stáva z pozorovaného pozorovateľ.

Kontrapunktom celej stavby je priestor v úrovni pasáže pod knižnicou. Podlaha parteru je tvorená presklenými tabuľami a umožňuje prechádzajúcemu nahliadnuť do útrob knižnice. Výrazným architektonickým prvkom je tiež svetlák prechádzajúci cez všetky podlažia knižnice. Priestor kritického múzea je ohraničený elatickou plachtou, ktorej polohu je možné pomocou hydraulických ramien dynamicky meniť. Toto riešenie umožňuje výraznú priestorovú variabilitu.

DISPOZIČNÉ RIEŠENIE

Prevádzkovo je budova pavilónu SAV koncipovaná ako administratívna staba. Dôraz je však okrem individuálnych kancelárií kladený na miesta stretávania s možnosťou zhromažďovania rôzne veľkých skupín. V centre hmoty je umiestnený svetlák s ochozmi. V suteréne budovy je umiestnený archív a laboratórium archeologického ústavu. Budova SAV je s budovou knižnice na každom podlaží prepojená mostíkmi. Vzhľadom na umiestnenie knižného fondu knižnice do podzemia je možné priestory knižnice využívať aj pre prácu vo väčších skupinách. Zatiaľ čo spodné podlažia sú vhodné pre stretávanie väčších skupín (nachádza sa tu auditórium a multimediálna miestnosť), vrchné sú určené pre individuálnu prácu.

Umelecké ateliéry sú koncipované ako individuálne „priestory“ z ktorých každému prislúcha rovnako veľký priestor. Verejný priestor tvoria spojovacie komunikácie. Táto forma umožňuje verbálnu komunikáciu a vizuálny kontakt aj vo vertikálnom smere. V podzemnej časti pod ateliérmi sa nachádza garáž s rampou ústiacou do ulice Banskobystrická.

Zadání diplomové práce

Číslo práce: FA-DIP0033/2016
Ústav: Ústav prostorové tvorby
Student: **Bc. Ján Juráš**
Studijní program: Architektura a urbanismus
Studijní obor: Architektura
Vedoucí práce: **Ing. arch. Jan Mléčka, Ph.D.**
Akademický rok: 2016/17

Název diplomové práce:

Za zrkadlom slovenskej identity

Zadání diplomové práce:

Ostáva ešte problematika kolektívnej identity v rukách spoločnosti a inštitúcií, alebo sa nekontrolovane, ako tržná komodita, stáva obeťou ekonomického oportunistu a rastúceho nacionalizmu? Aký odkaz smerujúci k seba-identifikácií generuje dnešné Slovensko?

Na jednej strane sa nachádzame v období historicky najvyššej ekonomickej prosperity, na strane druhej však nevytvárame prostredie, ktoré by nám pomáhalo v sebaidentifikácií. Ikonami dnešných miest sa s despoticou sebaistotou stali komerčné objekty. Tie verejné sa s pod zámienkou finančnej "optimalizácie" stávajú homogénnymi kulisami. Ideové a fyzické prostredie vzdelávacích a kultúrnych inštitúcií trpí v porovnaní s európskym priemerom podfinancovaním. Snahy vymaniť sa z provincionalizmu 90-tych rokov a redefinovať spoločenské sebavedomie sme odstavili v nových podzemných garážach pod Bratislavským hradom.

Práca je kritickou úvahou nad slovenskou politikou v kontexte vzdelávania a kultúry. Staví k sebe zdanlivo nesúrodú vedu a voľné umenie a ich spojením sa snaží vytvoriť nové prostredie pre kritickú spoločenskú sebareflexiu. Cieľom práce je návrh novej budovy Slovenskej akadémie vied obohatenej o sekundárne funkcie.

Rozsah grafických prací:

Teoretické východiská:

- Analýzy
- Koncept
- Celkové riešenie / širšie vzťahy.

Podrobné spracovanie architektonického zámeru:

- Situácia 1:1000 – 1:500
- Pôdorysy
- Rezy, pohľady 1:500 – 1:100
- Detaily 1:20–1:5
- Urbanistický model, architektonický model
- Sprievodná správa

Seznam literatury:

HLAVAČKA Milan, MARÉS Antoine, POKORNÁ Magdaléna. Pamět míst, událostí a osobností: historie jako identita a manipulace. 1. vyd. Praha: Historický ústav AV ČR, 2011, 685 s. ISBN: 978-8-7286-186-6

RICOEUR, Paul. Memory, History, Forgetting. 3. vyd. Chicago: University of Chicago Press, 2004, 624 s. ISBN: 9780226713427

BARTLOVÁ, Milena, BALAŠTÍKOVÁ, Eva, Artamonov, Vasil. Ř! Národní identita v současném umění. 1.vyd. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, 2012, 76 s. ISBN 978-80-86863-46-7.

GRUŇ, Daniel. Štúdiá vizuálnej kultúry a postkomunistická identita? Skúmanie obrazu v kontexte spoločenskej transformácie. World Literature Studies. Časopis pre výskum svetovej literatúry. Vol. 2, No. 19, 2010, s. 70-81.

SKOUKPOVÁ, Blanka. Cesty urbánní antropologie: tradice - nové směry – identita. Vyd. 1.

Praha : Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, 111 s. ISBN 9788087398340.

Termín zadání diplomové práce: 20.2.2017

Termín odevzdání diplomové práce: 15.5.2017

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Ján Juráš
student(ka)

Ing. arch. Jan Mléčka, Ph.D.
vedoucí práce

-----
doc. Ing. arch. Jiří Palacký, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Brně dne 20.2.2017

-----
doc. Ing. arch. Jan Hrubý, CSc.
děkan

